Gustavo Bondoni - Timp de împrumut

Borrowed Time – Gustavo Bondoni (Argentina)

Traducere de Antuza Genescu

Gustavo Bondoni s-a născut pe data de 19 decembrie 1975 în Buenos Aires, Argentina. Scrie numai în engleză (îşi traduce povestirile în spaniolă pentru revistele hispanofone) şi este pasionat de science fiction, fantasy, horror, realism magic dar şi de mainstream. I-au fost publicate peste optzeci de povestiri în zece ţări ale lumii.

La vîrsta de trei ani, părinţii l-au luat în S.U.A., tatăl său lucrînd într-o multinaţională, activitatea domnului Bondoni Sr. purtîndu-l de la Cincinnati la Miami şi pînă la Zurich, în Elveţia. La doisprezece ani, Gustavo s-a întors cu familia la Buenos Aires unde şi-a dat seama că nu era un puşti european, nici unul american şi deloc argentinian. A studiat la ITBA (Institutul Tehnologic din Buenos Aires) şi după încheierea studiilor a lucrat în marketing şi publicitate.

Proza lui Gustavo acoperă un diapazon larg de genuri, SF, fantasy (inclusiv swords&sorcery), horror, realism magic şi ficţiune mainstream. A publicat în antologiile „Return to Luna”, „Ruins Extraterrestrial”, „Escape Velocity”, „Jupiter”, „Scribal Tales”, „*Atomjack*”, „*The Best of Every Day Fiction*”.

Este laureat al concursurilor de proză NASA „ Return to Luna” şi Marooned Award for Flash Fiction.

Volume publicate :

„Virtuoso And Other Stories”, editura Dark Quest, 2011

„Tenth Orbit and Other Faraway Places”, editura Altered Dimensions, 2010 (povestiri)

„The Curse of El Bastardo”, Daverana Enterprises, 2010

M-am întrebat adesea dacă legendele vechi sunt adevărate. Oare ar fi posibil ca undeva, pe cerul nopţii, planeta originală a rasei noastre să se învârtă paşnic pe orbita unui soare galben? Aşa s-a spus adesea. Să fie oare adevărat că stră-străbunicii Oamenilor au venit pe Xenland în maşinării capabile să construiască punţi peste abis? Acest lucru nu numai că se afirmă la fel de des, dar e şi susţinut de dovezi sub forma unor mari cilindri metalici de pe câmpiile cunoscute drept Cimitirul Navelor care au renumele de a fi realizat chiar această

faptă măreaţă cu nici patru sute de ani în urmă. Ipoteza aceasta este subiectul unei aprige dispute, dar asta nu-mi afectează mie presimţirea.

Mă tem să dau crezare legendelor, pentru că, dacă sunt adevărate, atunci nu suntem noi condamnaţi la o soartă la care e mai bine să nu ne gândim?

***

Hawthorne stătea jos, incapabil să se mişte, cu o bucată de hârtie şifonată în mână.

Bănuia de ceva vreme că războiul nu mergea bine. De săptămâni de zile, primeau rapoarte din ce în ce mai pesimiste, navele de aprovizionare soseau tot mai rar, iar tonul căpitanilor lor era mereu mai evaziv.

Cu toate acestea, nici în coşmarurile lui cele mai sumbre nu-şi imagina prăbuşirea sistemului Ballisa. Ballisa rezistase douăzeci de ani, de când armatele omenirii o luase de la andreeni, la începutul războiului. Pierderea sistemului aceluia ar însemna o lovitură puternică dată moralului lor.

Însă pentru comandantul Hawthorne însemna o problemă şi mai mare.

Trecând peste şocul iniţial, îşi chemă personalul. Collins şi Brooks sosiră repede, urmaţi de Gonzalez doar la câteva momente. Cu toţii suspectau că se pregăteşte un lucru important, iar acum aveau să afle cât de important.

— Domnule comandant, salută locotenentul April Collins.

Hawthorne aşteptă să se aşeze şi Gonzalez înainte de a le înmâna bucata de hârtie în tăcere. Şi-o trecură de la unul la altul fără prea mult zgomot. Collins şuieră ca şi când s-ar fi dezumflat, Brooks nu-şi arătă sentimentele, iar Gonzalez spuse simplu:

— Ballisa. La dracu'.

Stătură în linişte câteva clipe.

— Domnule maior Gonzalez, avem vreo posibilitate de a aduce rezerve din spaţiul controlat de oameni?

— Nu, domnule, singura bandă spaţială şi sistem de gaură de vierme de pe hartă trec prin Ballisa. Orice altă rută ar fi prea riscantă. Am putea încerca, dar…

— Vom fi obligaţi să încercăm, spuse Hawthorne. Odată cu prăbuşirea Ballisei, suntem la treisprezece ani-lumină în spatele liniilor inamice, fără acces la liniile noastre de aprovizionare şi fără contact cu omenirea. E doar o chestiune de timp până când ne vor găsi andreenii şi vor cuceri această planetă, iar noi nu putem conta pe ajutorul flotei. La dracu', nici măcar nu poate ajunge aici şi bănuiesc că are probleme mai mari de rezolvat decât să se ocupe de o mână de militari rătăciţi pe o planetă-închisoare. Trebuie să încercăm să evacuăm tabăra.

Gonzalez, ofiţerul responsabil cu logistica, clătină încet din cap. Hawthorne îi făcu, la rândul lui, semn din cap să continue.

— Două lucruri, spuse Gonzalez, ridicând două degete. Primul e că nu avem destule nave operaţionale ca să-i evacuăm pe toţi, al doilea, că, şi dacă am avea, nu m-aţi putea convinge niciodată să mă îmbarc pe una. Aş prefera să risc să ne dăm la fund şi să sperăm că andreenii nu ne vor observa.

Collins îl aprobă înclinând din cap.

— Să zbori prin spaţiu căutând o gaură de vierme care nu apare pe hartă e sinucidere curată, spuse ea.

Brooks tăcu.

— Înţeleg, rosti Hawthorne. Cred că vom lăsa la o parte disciplina militară o vreme şi vor da fiecăruia posibilitatea de a hotărî singur dacă pleacă sau rămâne, adăugă el, după o mică pauză. Dacă aceia care vor dori să plece vor fi mai mulţi decât navele disponibile, atunci vom trage la sorţi.

— Şi cu prizonierii ce facem? întrebă Brooks.

De data asta, comandantul făcu o pauză mai lungă. Cei o mie două sute de andreeni insectoizi care ocupau Sectorul Penitenciar Xeno erau motivul pentru care exista avanpostul din junglă. Aici, la distanţă de ani-lumină de orice colonie, umană sau andreeană, se putea presupune în siguranţă că extraordinara capacitate telepatică, cu rază lungă de acţiune, a andreenilor nu le va veni în ajutor prizonierilor pe loc. Experienţa dură de până atunci dovedise că andreenii nu se dădeau în lături de la nimic ca să-şi elibereze chiar şi un singur prizonier.

— Va trebui să mă gândesc la asta, spuse Hawthorne.

***

Fiind cel mai în vârstă locuitor dintre oamenii mei şi urmaş direct al lui Hawk Thorn Întemeietorul, mie îmi revine, aşa cum se cuvine, sarcina să-i călăuzesc în vremuri de criză. Zvonurile se răspândesc fără control, iar profeţii răului, de obicei adormiţi, s-au trezit plini de forţă.

Trebuie să mă consult cu spiritele din templul străvechi, dar nu o pot face fără multă teamă. Spiritele, întotdeauna crude, adesea violente, nu trebuie înfruntate cu uşurinţă. Totuşi, trebuie să rămân puternic, să nu uit că abuzul există doar în mintea mea şi să sper că unul din spirite se va arăta înclinat să mă lămurească în legătură cu semnele pe care le-am văzut.

Însă nu-mi fac speranţe prea mari, pentru că spiritele nu-şi oferă niciodată ajutorul cu bună ştiinţă. Sălăşluiesc în bezna templului, văitându-se amarnic, incapabile să se odihnească, victime ale unei atrocităţi demult uitate.

Pentru a supravieţui, oamenii noştri depind de semne chiar de la Întemeiere. Ne-am folosit de migraţia reptilelor ca să ne facem planuri pentru iarnă. De maree, ca să ne plantăm

recoltele la timpul potrivit. De eclipsa de lună, ca să începem recoltarea. Fiecare semn e mult aşteptat, dorit şi întâmpinat ca un prieten. Unele sunt primite cu teamă, dar toate aduc oamenilor alinare.
O stea nouă pe cer trebuie să fie un semn de importanţă uriaşă, dar semnele noi nu reprezintă niciodată izvor de mângâiere, iar acesta a provocat îngrijorare în mod special. Sunt convins că Dumnezeu nu a vrut ca stelele să se mişte aşa cum se mişcă aceasta.

***

Nu se mai gândea la ea ca la locotenentul Collins. Orice urmă de disciplină militară fusese ştearsă cu luni întregi în urmă. Numai două sute de membri ai echipei din tabără rămăseseră pe planetă. Ceilalţi hotărâseră să-şi încerce norocul pe benzile stelare absente de pe hartă.

Traversând câmpia verde, April medită la schimbările suferite de Hawthorne şi la efectul pe care îl aveau asupra ei.
Ideea lui iniţială de a se ascunde de andreeni devenise o obsesie mistuitoare. Ordonase coborârea sateliţilor de pe orbită, apoi deconectarea transmiţătoarelor de la sol şi distrugerea tuturor componentelor, ca să doarmă liniştit. Toate astea în numele unei siguranţe care – o simţeau mulţi – exista numai în mintea lui. Era posibil ca andreenii să nu ştie de prezenţa lor acolo?
Avea sentimente amestecate faţă de planul lui Hawthorne, dar, ţinând cont de părerea ei despre el ca om, nu era nimic neobişnuit în asta.

O fascinase modul în care preluase el frâiele după exod. Pe atunci, faptul că ajunsese conducător fusese, fără îndoială, un dat. Existaseră multiple facţiuni şi nicio speranţă realistă de a se restabili o ierarhie în vârful căreia să se afle Hawthorne.
Iar vederile lui extreme privitoare la eradicarea completă a tehnologiei făcuse situaţia şi mai dificilă.
Cu toate acestea, printr-o combinaţie sclipitoare de oratorie convingătoare, pasiune covârşitoare şi inteligenţă simplă, îi cucerise pe toţi pe rând şi-şi reluase poziţia de conducător al micului grup de oameni aflat la treisprezece ani-lumină în spatele liniilor inamice.

De asemenea, câştigase respectul lui April şi nu doar atât – ea îl ajutase să elimine metodic fiecare legătură cu universul, în afară de una.

Iar acum, numai faptul că era îndrăgostită de el îi permitea să pună un picior în faţa celuilalt. Să ducă treaba la capăt.
Zări ţarcul extratereştrilor – se renunţase la eufemismul Sectorul Penitenciar Xeno – la câteva sute de metri în faţă.
Trecu printre scuturile de blocare, garduri electromagnetice concentrice care înconjurau o structură mare de beton. Oamenii simţeau doar furnicături când treceau printre scuturi, dar, pentru andreeni, cu structura lor mintală diferită, era tortură curată. Dacă treceau de un gard, îşi pierdeau capacităţile, dacă treceau de două, probabil că mureau, deşi asta doar se bănuia; niciunul dintre prizonieri nu fusese atât de prost sau disperat încât să încerce.

April se opri chiar în spatele scutului celui mai apropiat de centru. Chiar şi simţurile ei omeneşti limitate percepeau minţile telepatice ale andreenilor închişi acolo, concentraţi, ca de obicei, pe arta lor. Niciun centimetru din suprafaţa ţarcului nu scăpase de mâzgăliturile

extraterestre: pereţi pictaţi, bolovani sculptaţi. Betonul pereţilor fusese scobit cu dalta, căpătând forme umane, andreene sau ale altor creaturi imposibil de identificat.

Un singur andreean apăru din interiorul ţarcului stăpânit de umbre. Una din primele descoperiri făcute în urma studierii andreenilor ţinuţi în captivitate era faptul că nu aveau conducător – individul care-i primea pe emisarii umani era întotdeauna altul.

Astăzi însă, creaturile din ţarc făcură un lucru remarcabil. Se întoarseră toate ca s-o vadă cum se apropie.
Andreenii, duşmani juraţi ai oamenilor, fuseseră stigmatizaţi drept esenţa pură a răului din clipa când fuseseră descoperiţi. Şi, cu siguranţă, exact aşa şi arătau.

Mari, cu schelet extern, conştiinţă colectivă şi mai multe picioare, capabile să citească mintea de la distanţe de neimaginat, era foarte improbabil să se poată înţelege cu nişte mamifere individualiste cu trăsături paranoice.
Dar April răspundea de îngrijirea prizonierilor, îi hrănea şi-i păzea de când se înfiinţase tabăra şi ajunsese să-i umanizeze dându-le nume de oameni luate din programele Holonet pe care le urmărea, pentru că unii se mişcau şi făceau gesturi asemănătoare cu ale unui anumit actor.

Era şi greu să n-o facă. În ciuda înfăţişării extraterestre şi a picioarelor prea multe, unele mişcări, mai ales înclinatul continuu al capului, erau de-a dreptul omeneşti. Şi arta lor… Arta o atrăgea într-un fel ciudat, era un amestec de singurătate şi disperare, dar cu o nuanţă discretă de speranţă pură.

April bănuia că rasele telepatice împrumută, inevitabil, unele maniere şi procese de gândire de la inteligenţele cu care intră în contact.

Emisarul îşi frecă unul de altul picioarele din spate, încălzindu-şi membranele ca să poată vorbi cu ea. Exoscheletul lui negru scânteia în lumina soarelui. Îi vorbi înainte de a apuca ea să deschidă gura:

— Nu faceţi asta.

Bariera de limbă nu reprezenta niciodată o problemă pentru o rasă telepatică, iar andreenii puteau reproduce o gamă impresionantă de sunete cu membranele lor, deşi nu aşa conversau între ei.

April îl privi lung. „Aşadar, ştiu”, îşi zise. Clătină negativ din cap.

— Trebuie, răspunse ea. Nu avem altă şansă.

— Întotdeauna există altă şansă, replică andreeanul.

— Dar nu putem risca. Nu ştim dacă au mai rămas oameni în galaxie, explică April, ca şi când l-ar fi implorat s-o înţeleagă. Dacă suntem cei din urmă? Trebuie să facem totul şi orice pentru a supravieţui. Nu ne putem asuma riscul ca semnalele voastre telepatice să ajungă la flota voastră.

— Suntem gata să promitem că nu ne vom proiecta gândurile.

— Te cred, dar nu pot pune în pericol întreaga rasă umană pe baza promisiunii tale.

— Promisiunile sunt sacre pentru rasa noastră.

— Îmi pare rău, spuse April şi se întoarce, vrând să plece.

— Nu! ţipă andreeanul după ea. Măcar pe unul din noi cruţaţi-l! Dacă ne veţi omorî pe toţi, nu va mai fi cine să transfere rasei cunoştinţele, amintirile noastre. Nu puteţi face asta! E o atrocitate cum nu s-a mai pomenit.

Spunând acestea, andreeanul se repezi la scut.
April fu atât de surprinsă, încât nu reuşi decât să facă un pas înapoi. Dar atât se dovedi suficient. Andreeanul îi căzu la picioare, mort sau doar inconştient, nu-şi putea da seama. Ceilalţi extratereştri fremătară uşor, ca şi cum ar fi simţit ei înşişi durerea trecerii de scut. Probabil aşa se şi întâmplase, îşi zise April.

Se pregăti s-o ia la fugă din faţa atacului disperat inevitabil, însă extratereştrii nu făcură altceva decât să se holbeze la ea.
În ciuda înfăţişării lor de insecte monstruoase, privirea lor acuzatoare, ştiind – din mintea ei – că aveau să moară înainte de sfârşitul zilei era oarecum impresionantă.

Şi foarte umană.

April nu se miră deloc când, răsucindu-se să plece, începură să-i curgă lacrimi.

***

Violenţa fusese de aşteptat, dar nu şi emoţia, bucuria, sentimentul răzbunării mult-dorite. În templu nu auzisem nimic altceva decât că spiritele, când se supără, sunt mai rău decât orice nenorocire imaginabilă. Ura lor faţă de toţi oamenii vii trecuse până şi de cele mai rigide bariere mintale, iar eu am reuşit să scap din templu numai ajutat de un pur instinct animalic.

Ştiu că trebuie să găsesc explicaţia, dacă e să salvez Oamenii de la a se distruge singuri în frenezia care i-a cuprins. Trebuie să găsesc puterea de a mă ridica şi de a consulta încă o dată cărţile înţelepciunii. S-ar putea să existe un alineat în tratatul de morală intitulat „Bâlciul deşertăciunilor” care să arunce lumină asupra acestei răscruci. Sau e cumva Ziua Judecăţii de Apoi prevestită în profeţia metaforică „Prăbuşirea Casei Usher”?

Încă nu cunosc răspunsul, dar nu mă pot convinge că nu voi găsi ajutor în cărţi. Doar ele sunt călăuza noastră spirituală de la începuturi. Nu ne pot dezamăgi acum. Pentru că, în acest scurt răstimp, steaua s-a mărit.

***

Biblioteca fusese purificată cu mulţi ani înainte, dar Hawthorne încă mai scana rafturile, dintr-un obicei absolut paranoic, căutând orice amănunt care ar periclita viitorul coloniei. Nimic. Pe rafturi nu se găsea nici urmă de literatură tehnică. Fuseseră arse până şi romanele victoriene, dacă considerase el că dau prea multe detalii tehnice.

Îl duruse sufletul să-i piardă pe Verne şi Wells, tovarăşii lui de nedespărţit în călătoriile sale printre stele. Dar cel mai greu îi fusese să renunţe la Frankenstein. Ţinuse volumul încuiat ani de zile după ce încetase să mai plângă după celelalte cărţi. Până la moartea lui April. În noaptea aceea, îşi amintise încă o dată că duşmanul de care se ascundeau era implacabil şi putea străbate vidul cosmic ca să pună capăt vieţii umane.

April nu mai fusese aceeaşi după moartea andreenilor, nu se putuse împăca niciodată cu faptul că dăduse ordinul să fie ucişi. Sinuciderea ei, deşi neexplicată de clasicul bilet, se petrecuse într-o clipă. Hawthorne o punea în cârca andreenilor, deşi alţii aveau păreri diferite.

În aceeaşi noapte arsese Frankenstein. Niciun preţ nu era prea mare pentru a salva colonia. Ţinea minte ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri. Mirosul de fum, durerea provocată de moartea lui April.

— Te simţi bine, bunicule?

Milo, cel mai tânăr dintre cei şase nepoţi ai lui, intrase la el neobservat. În prima clipă, Hawthorne rămase cu răsuflarea tăiată, într-atât îi amintea băiatul de April. Culoarea şi forma părului, linia maxilarului. Dar toţi urmaşii lor semănau mai mult cu ea decât cu el.

Copilul nu ştiu cum să reacţioneze la privirea scrutătoare a bunicului tăcut, care de obicei era mai îngăduitor. I se iviră lacrimi în ochi.

— Milo, spuse Hawthorne cu glasul lui moale dintotdeauna, nu plânge.

Şi toate reveniră la loc. Copilul se îndreptă de spate şi uită de plâns, oferindu-i bunicului un zâmbet. Dacă şi viaţa ar fi fost la fel de simplă…

— La ce te gândeai, bunicule?

— La cărţi.

Nepotului îi scăpă privirea pierdută din ochii bunicului.

— Cărţi? Ca acestea? întrebă Milo, arătând spre rafturi.

— Da. Acestea şi multe altele. Cărţi din trecut, pe care nu le mai am.

— De ce nu le mai ai?

— Pentru că erau periculoase.

Milo privi cărţile. Nu-i păreau deloc periculoase. Se întinse şi atinse una la întâmplare cu degetul – Othello – apoi îl retrase imediat. Numai când fu sigur că nu-i făcea rău îl întinse din nou spre ea.

— Nu cărţile erau periculoase, ci conţinutul lor.

— Atunci pe acestea de ce le-ai păstrat? întrebă iar Milo, luând volumul de pe raft.

— Pentru că din cărţi aflăm şi cine suntem şi de unde venim, ca să nu uităm niciodată.

— Eu sunt Milo, nu voi uita asta!

Totuşi, deschise cartea cu evlavie, ca şi când s-ar fi aşteptat ca din paginile ei să răsară un mesaj de la Dumnezeu.
Hawthorne încercă să-şi aducă aminte câţi ani are băiatul. Şapte? Opt? Nu avea importanţă. Oricum nu ştia să citească şi, foarte probabil, nici nu se va deranja să înveţe. Nu mai era necesar.

Şi de vină era el însuşi.

Sub supravegherea lui strictă şi deseori tiranică, fusese eradicată din colonie orice urmă de tehnologie umană avansată care ar fi putut da naştere unui risc cât de mic de a fi detectată din spaţiu.

Luptase cu andreenii. Ştia ce înseamnă asta. Generaţiile viitoare nu aveau să ştie şi, neştiind, ar subaprecia ameninţarea, seduşi de confortul tehnologiei. Aşa era natura umană.

Toate acestea însemnau că nu era destul să distrugă tehnologia primejdioasă. Trebuia eliminată însăşi ideea de tehnologie.
Şi o eliminase şi pe ea.

Tratatele tehnice se folosiseră pentru a pune bazele unei agriculturi primitive, de epocă de piatră, apoi fuseseră arse. Generatoarele, echipamentul tridimensional, informaţiile stocate. Toate fuseseră nimicite.

Dispăruseră până şi armele. Aproape că se iscase o revoltă, până când Hawthorne le subliniase faptul că nişte amărâte de puşti nu făceau faţă puternicei flotei andreene. Singura lor speranţă era să se ascundă. Şi să se roage.
Ceea ce, la început, păruse un vis imposibil, având ca preţ ameninţarea de a fi descoperiţi şi omorâţi, devenise, în timp, un simplu fel de a fi. Acum, pentru nepoţii lui, andreenii erau eroii poveştilor ascultate seara, la culcare, zborul spaţial devenise o legendă, iar cititul ţinea numai de Zei şi bătrâni.

Între timp, copilul stătuse mulţumit lângă el, prefăcându-se că citeşte din carte, că înţelege cuvintele, creând o lume la care Shakespeare nici n-ar fi visat. Milo nu va afla niciodată că bunicul are o durere mare în suflet, că bătrânul de lângă el se întreabă în fiecare zi dacă făcuse, într-adevăr, alegerea potrivită.

Cel puţin povara conducerii nu mai stătea pe umerii lui. Scăpase de ea chiar în ziua când murise April. Dar de răspunderea pentru faptele sale nu putea scăpa. Greutatea lor avea să-l apese pentru totdeauna.

Într-un sfârşit, copilul plecă fără ca măcar să-şi dea seama de liniştea care-l tulburase atât de mult la venire, lăsându-şi bunicul din nou singur cu gândurile lui.

Hawthorne ştia că nu mai are mult timp, că ar trebui să-şi ofere din nou bucuria de a citi La răscruce de vânturi, volumul legat în piele, la care ţinea atât de mult, fericit, în

siguranţa coloniei lui şi de două ori mai fericit că înclinaţia lui pentru cărţi tipărite vechi îl ajutase să salveze o mică parte din cultura omenească pentru generaţiile următoare.

Moartea ar trebui să-l găsească mulţumit, protejat de gândul că îşi atinsese scopul pentru care fusese antrenat din prima zi la şcoala de ofiţeri şi că-i privase pe andreeni de răsplata lor finală.
Dar ştia că nu aşa îl va găsi.

***

Urmărind mingea de foc care se apropie tot mai mult, îmi doresc cu adevărat să fie o stea şi să mă spulbere de pe faţa pământului în căderea ei.

Dar, pe măsură ce se apropie, îmi dau seama că-şi corectează cursul ca să vină direct spre mine şi mă corectează şi pe mine încă o dată. Nu mai pot pretinde că e o stea.

Sunt singur, oamenii mei s-au spulberat ca firele de praf, dar eu pentru ei mă îngrijorez. Sunt bătrân şi nu am decât puţin de pierdut, dar ei vor fi martorii adevărului din legendele noastre.

Acum mă pot minuna de propria mea aroganţă. De câte ori am luat legendele în râs, mustrând teoreticianul că e un prost superstiţios? Totuşi, în mintea mea, nu mai pot nega existenţa maşinăriei stelare, aşa cum nu-mi pot nega propria existenţă.
Nu am dovezi că e o maşinărie construită pentru a ridica o punte peste prăpastia dintre stele.
Cu toate acestea, o ştiu. În ciuda presimţirii mele negre, voi rămâne pe poziţie şi voi întâmpina orice va veni, reprezentându-i cu nobleţe pe Oameni şi oferind bună înţelegere şi pace. Cu voia lui Dumnezeu, aşa va fi.

Dar, dintr-un anumit motiv, stând aici, dârz, cu acest prilej monumental, îmi imaginez vocile spiritelor făcând un zgomot uluitor şi tulburător.

Un zgomot foarte asemănător cu râsul.